

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Martia, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:

Administrațiunea tipografiei archidiecezane, Sibiu, strada Măcelarilor 47.

Correspondențele sînt a se adresa la:

Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.

Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

TELEGRAME.

(După „S. d. T.-B.”)

Viena, 8 Aprile n. „Pol. Corr.” deminte prin o scire din Petersburg retragerea lui Gorciacoff.

Constantinopole, 8 Aprile n. Între influința rusescă și engleză sunt lupte înverșunate. Pozițiunea lui Achmed Vefic (partidă engleză) este ierăși întărită. Rușii lucră din tôte puterile la întărirea liniei Ciarchiöi-Cadichioi-Enichiöi.

Roma, 8 Aprile n. În cameră s'a adus o interpelațiune privitoare la cestiunea orientală. Masolino face o moțiune: Guvernul trebuie provocat a întrevini la congres pentru tratatul de la Paris și protocolul din London și a lucra într'acolo, ca tôte provinciile turcesci să fie declarate neutrale de tôte puterile.

London, 8 Aprile n. În casa de sus a dis Beaconsfield, după propunerea unei adrese: De ôre ce Rusia respinge consimțemântul puterilor signatare, Anglia trebuie să se înarmeze, fiind-că ea prin resturnarea din Europa de sud este perichitată.

Sibiu, 27 Martiu.

Telegramele publicate și de noi în numărul premergătoriu ni se păreau la întâia privire a ne anunția pacea. Cugetam că dacă și Germania prin organul seu „N. A. Ztg.” se vede silită a desaproba procederea Rusiei, acesta se va muia și va recede de la pretensiunile ei esorbitante și în modul acesta se va afla o transacțiune și cu Anglia, prin care pacea să fie și mai asigurată.

Scirile telegrafice din London de la 4 Aprile n. se grăbesc înse a risipi tôte iluziunile de pace. Scirile telegrafice din London ne spun că Rusia în cestiunea Basarabiei merge în mândria sa așa de departe în cât prin cance-

lariul seu Gorciacoff a declarat agentului român I. Ghica, că pretensiunea Rusiei asupra Basarabiei este irevocabilă și dacă România s'ar împotivi, Rusia va întrebuița forță armată.

Amenințarea acesta nu se ținut numai la cestiunea Basarabiei. Ea privesce și articolul VIII din tratatul de la San Stefano, prin care Rusia și susține dreptul de a face din România o trecătoare de armate rusesci în Bulgaria și din Bulgaria în Rusia, fără de a întreba măcar pe România. Limbajul principelui Gorciacoff în punctul acesta e și mai răstăit, căci el conține o insultă aruncată aliatului, care l'a scăpat din strimtorarea de la Plevna, el amenință, că dacă România va protesta în contra acestei măsuri volnice rusesci, Rusia va ocupa România și i va desarma armata.

Ingratitudinea rusescă și dorința de a călea în picior și de a nimici tot ce nu e de viță slavică în orient, lasă departe și pe cea mai pesimistă fantazie.

România înse are ași pe tronul seu și în fruntea armatei sale un Domn, care întrunesc tôte virtuțile antecesorelor sei. Domnitorul Carol, ne spune „Polit. Corresp.”, a dat instrucțiune agentului seu diplomatic de la St. Petersburg a răspunde lui Gorciacoff, că **Rusia va pute sdrobi armata română, dară a o desarma până va trăi densusul, nici odată.**

Responsul acesta face onore unui Domnitoriu a unui stat, de și mic, dară cu consciință de sine și este demn de limbajul bruce a unui Gorciacoff.

Incidentul acesta, care a indignat de o parte pe Europa întrégă nerusescă și a înmulțit simpatiile pentru România și la desprețuitorii ei de până acum, a adus cestiunea orientală într'un stadiu nou, de unde prea lesne se pôte începe cestiunea europeană.

Este dar foarte probabil, să se realizeze ceea ce se telegrafază din London în 5 Aprile n. adică că după de-

peșele mai din urmă sosite de la București este de temut că o ciocnire între Ruși și Români va fi semnalul cel dintăiu la resbel.

Pășirea Germaniei prin organele sale de publicitate, este adevărat, că datază mai dincoci de răstirile principelui Gorciacoff. Acesta ar fi o rață de speranță că lucrurile încordate în urma atitudinii rusesci au să se întorcă în curând spre bine. Înse dacă considerăm că răstirea principelui Gorciacoff a ajuns în public, este de temut, că o putere ca Rusia nu se va îndupleca a se retrage în fața unui stat cum este România și trêba va veni, coste ce va costa, la fapte.

Responsul principelui Carol o angagează pe Rusia și mai mult. Urmază dar că trebuie să stăm pregătiți de a înregistra cât mai în grabă scirea despre începutul unor noue versări de sânge, nu între păgâni și creștini, ci între creștini și creștini.

Acesta ar fi înse începutul resbelului european prorocit de atâtea ori și atins în vre-o câte-va cuvinte și în articolul diariului „N. A. Ztg.” înainte cu câte-va zile.

România va fi, în acest cas deplorabil, chiamată la noue și mari sacrificii. Înse precum a știut ea pune în admirațiune pe lumea întrégă prin vitejia ei pe câmpiile Bulgariei pentru o cauză străină, așa, și mai mult încă, ea va scî să fie admirabilă în pozițiunea cea mai fatală, de a se apăra contra inimicilor, pe cari i-a primit ca amici în casa sa și căror le-a dat ajutoriu neprețuit în timpul când se afla Rusia, după mărturisirea ei proprie, în necasul cel mai mare.

Revista politică.

Abia durmisem o nopte legănați în speranțele cele mai bune, că Rusia și Anglia și se înțelege de sine apoi și Austro-Unguria vor găsi o soluțiune a încurcatei situațiuni politice prin care

soluțiune să se întărescă bazele păcii europene — și ietă telegraful vine și ne aduce duminecă dimineța următoare telegramă:

Viena 6 Aprilie. „Polit. Corresp.” anunță din Bucuresci: Amenințările lui Gorciacoff în fața lui Ghica au dat ansă principelui Românilor la următoriu răspuns: **Spune lui Gorciacoff că armata Românilor pôte fi sdrobită, dar, până trăiese eu, nu va fi desarmată.**

Acest tunet din senin este numai la aparență venit ca din senin. El se pregătise dela începutul cestiunei Basarabiei și se încărcă și cu mai multă electricitate politică prin articolul VIII din tratatul dela San Stefano, prin care Rusia tratăză cu Turcia despre România ca despre o țără fără stăpân sau ca despre o țără turcescă. Tunetul acesta a fost numai înveluit cu nuorii diplomației unor puteri mari mijlocitoare și din care lumea deducea liniscea din care are să resară pacea.

Originea evenimentului neașteptat venise mai în același timp pe calea telegrafică din London. Despre această origine aflăm următoarele:

Ambasadorul englez din Viena, Sir Elliot, a telegrafat guvernului seu, că a aflat de la agentul diplomatic al României Bălăcianu, că agentul diplomatic român din Petersburg, generalul Ioan Ghica, la dorința ministrului Cogălniceanu, a avut o convorbire cu Gorciacoff despre cestiunea Basarabiei și despre intențiunile Rusiei privitoare la această cestiune. Principele Gorciacoff a declarat, că cu tot strigătul românilor în țără și în străinătate, hotărîrea Rusiei este irevocabilă. El, cestiunea acesta nu o va aduce înaintea congresului, pentru-că acesta ar fi o vătămare pentru țarul; dacă ar vrea altă putere să o aducă, Rusia nu s'ar demite la acesta; cu România se învoiesce Rusia să negocieze despre Basarabia și dacă nu-i va succede să o înduplece pe România să

FOIȚA.

Doftoru Patea și cu frate-sen.

Lupta urlă, urlă 'nfuriată,
Turcii și Românii-su' înceștiți;
Crucea, semiluna se arătă
Și dispar prin câmpii sângerăți.
Ear colo, trecând, se string de mână,
Se departă, — haid' cu Dumneđu! —
Doi osteni din armia română:
Doftoru Patea și cu frate-sen.

Lupta urlă, urlă 'nfuriată;
Plevna, 'ncinsă ca cu brău de foc,
Se rădică gróznică, 'ncruntată,
Cu vieța vinde-un pas de loc.
Dar Românii și-au uitat de mórte,
Tot osténul e un puui de leu,
Cei doi frați, ôri care-i a lor sórte? —
Doftoru Patea și cu frate-sen.

Lupta urlă, urlă 'nfuriată,
Mórți, răniti s'aduc suflând d'abia;
„Prima rană 'n luptă câștigată
Dómne dă s'o leg cu mâna mea!”

Și din brațe de soldați pogorâ
Pre un june mult rănit și greu;
„Frate-meu!” — un vai, un fîpet sborâ, —
Doftoru Patea și cu frate-sen.

Lupta urlă mai înverșunată,
Armele române au triumfat!
Și ura! se 'nalță, ca să bată
La al nuorilor etern palat.
„Ce e!” — „Am învins!” — „Adio țără,
Moriu voios pentru pămîntul teu!”
Și pe urm' apoi se 'mbrățișară
Doftoru Patea și cu frate-sen.
Eugen Silvan.

Cerșitorea de pe Pont des Arts.

(Traducere din W. Hauff: *Novele*.)

(Urmare.)

Abia acum i se deschiseră, însă în ce mod înspăimîntător, ochii tinărului om. „Așa dară în o casă a necazului, în o căsătorie nefericită am intrat”, dîse el pentru sine. „Ah, ea nu l'a luat din iubire, ci de nevoie, că ce era singur; și Faldner, o 'l cunosce acum ierăși, o a luat'o de soție, pentru-că era frumoasă, ca să pôtă să stră-

luciască cu ea. Sirmana femeie nenorocită! Și acest barbar i aruncă în față nenorocirile ei, o face să simtă, ce are să-i mulțămescă lui?” Un simțemânt de indignare cătră amicul seu, de compătimire și stimă cătră frumoșa femeie nenorocită 'l atrăgea spre ea; el i sărută mâna, se 'ncercă cu tot dinadinsul ai inspira curagiu și încredere. „Te rog privesce tôte aceste ca nerostite” șopti el; „vêd că ți face suferare: ce-i folosesce lui Faldner? Să-i retăcem presupunerile nebune, ce avui, și cari făr' de aceea nu ne duc la nimic!”

La aceste cuvinte Iosefa se uită cu ochi mari la densusul; lacrimile i secară, și Fröben credea a pôte ceti din fețele ei un fel de mândrie. „Domnul meu”, dîse ea, și figura ei luă o înfățișare impunătoare, „nu pot să cred că, DTa ai dis serios ce ai dis; la ori ce întemplantare vei scî că, soția baronului de Faldner nu împărtășesce cu DTa nici un lucru ascuns, de care să nu scie și soțul ei.”

Cu aceste cuvinte ea împinse cu asprime servițiul de teiu dela sine, se sculă, și cu un scurt compliment pă-

răsi pre óspele uimit. Fröben voia să iese după dënșă, voia să o róge de iertare, voia să repareze ierăși totul deodată; dar ea ieșise pe ușe, înainte de a se fi recules măcar într'atât, ca să se scóle de pe sofă. Superat și iritat el se duse în grădină; nu scia să se supere pre sine însuși sau pe prea mare simțibilitate a dómnei. Dar, precum se întemplantă în astfel de casuri, sângele seu inferbentat se domoli cu încetul, și spiritul seu dobîndi timp, a se gândi asupra lucrului. Și acum află multe, spre desvinovățirea Iosefei. „Ea nu'l iubesc” și dîcea el, „el o tractăză pôte barbar, se arată față de ea mai mult ca stăpân, decât ca soț. Ea se înduioșase când i vorbii de plăcerile mai înalte spirituale; am văduț, cum se speria, când se tradase față de mine, când spuse că lipsa o apasă chiar în fericirea ei părută, de care e încungiurată. Și nu trebuia ôre ca ea să se simtă neplăcut atinsă, când ea tradase această lipsă unui prieten al soțului ei? Și apoi mai departe, când i spuneam eu ei tôte, tôte, când i vorbiam cu ôre-care hotărîre de nêmul ei, când, pôte ce-va cam nedeli-

cedeze, Rusia va lua Basarabia cu puterea și dacă România s'ar opune cu armele, opozițiunea ar fi pentru România fatală. — Cu toate amenințările aceste, dice Cogălniceanu cătră Bălăceanu, noi persistăm în a denega negoțările cu Rusia și nu vom să cedem.

Intr'altă depeșă a lui Sir Elliot cătră Salisbury, datată de la 3 Aprilie n. comunică următorul raport a lui Ioan Ghica:

„Ați dimințată mă invită Gorciacoff la densus și mi-a adresat următoarea întrebare: Este adevărat că guvernul D-tale voiesce să protesteze contra articolului VIII de la San Stefano, care autorisază întreținerea legăturii armatei rusești din Bulgaria cu Rusia preste România? Impăratul care de altmintea este destul de supărat pe D-vostă pentru atitudinea față cu Basarabia va perde răbdarea dacă va mai urma și un astfel de protest, Majest. S. a poruncit săți spun ca să înștiințezi pe guvernul D-tale, că dacă aveți de gând să protestați contra articolului VIII și sa-i faceți opozițiune, va da ordin a ocupa România și a desarma armata română.

La observarea mea (Ghica), că Rusia trebuie să se înțelgă despre trecerea trupelor cu România, dar nu cu Turcia, a dis Gorciacoff: Pentru atitudinea D-vostă este de ajuns să sciți că noi stăruim pe lângă trecerea liberă prin țera D-vostă; încunoscimțeză pe guvernul D-tale despre declarațiunea împăratului; guvernul D-vostă trebuie să se pronuncie categoric, dacă are sau nu are intențiunea de a protesta și de a se opune contra dreptului ce ni l'am rezervat prin art. VIII.

Declarațiunea principelui Carol este destul de categorică și este identică cu declarațiunile corpurilor legislative române și cu a pșei române, mai fără esceptiune. Gorciacoff va sci acum lămurit ce este de făcut. Este întrebarea că va da Rusia ordinul de desarmare?

Trupe rusești ne spunea diarele încă mai nainte că se concentră spre România și asemenea sciri mai vedem anunciate și acum de acele și diare.

Vidinul și Belgradjicul sunt ocupate încă de trupele române.

„Polit. Corr.“ anunță din București, că guvernul român a căpătat asigurări dela cabinetul din Paris și Roma, că pot să compteze la spriginul lor în cestiunea retrocesiunii Basarabiei.

Basarabia.

VI.

Vécul al nouă-spre-decelea. — *Isvóre.*

În Iunie anul 1812 Napoleon I stătea gata să treacă preste Niemen

cat, am atins corde, de cari nime nu se atingea, nu trebuî ea să-și perdă cumpătul? Și cugetând apoi la prepusulurile, la îndoielile baronului, nu se făcu ea tot mai îngrijiată, tot mai perplexă? Și eu, urmă el lovindu-și fruntea, „eu puteam să aștept de la densa ca, ea să-mi împărtășască mie taine, cari nu putea să le tradeze nici prietenului ei celui mai deapropo, soțului ei? Nu trebuia ea să se témăcă, dacă mi va ascunde acésta, ea se dá legată în mânil mele? Nu trebuia, ca totă imbiarea mea să-i pară particulară, lipsită de delicateță?” Cât de sublim, cât de nobil i se infățisa lui acum chiar caracterul acestei femei! De unde în aceste tinerețe — căci abia putea să aibă nouă-spre-dece ani — atăta tărie, atăta tact, atăta cultură neobicinuită, așa forme fine de viață socială? Póte pentru întâia dată în viața sa el simți că, în femei zace o fineță, o viclenie, o tărie, o învingere de sine, pe scurt ce va misterios, în fața căruia bărbatul, chiar sumețul și gravul bărbat, trebuie să se plece.

(Va urma).

cu o armată, cum n'o mai văduse pământul până atunci, de 640,000 di: șase sute patru-deci de mii de ómeni cu 1370 tunuri, și una mie una trei sute șapte-deci.

Ce avea a le opune Alexandru I al Rusiei?

Barclay de Tolly stătea la Vilna cu 112,000 de ómeni având a se împotrivi la peste de jumătatea de milion a armiei celei mari, comandată în prima linie de însuși Napoleon I.

În momentul acesta Rusia avea 53,000 de ómeni sub Cutusof în Moldova, cari-i trebuiau ca aerul pentru a nu fi înădușită și înecată de precumpănirea puterii lui Napoleon.

Spue ori-cine drept: Era atunci Rusia în poziția de a anexa Basarabia? Când delegații ei din București aveau avizul de a încheia pace cu ori-ce preț póte cine-va visa, că afacerea Basarabiei a fost curată, a fost o afacere de cucerire?

Dumneđu se ne ierte, dar nu scim într'adevăr cum ar trebuî să fie conformat acel cap omenesc, care ar puté să vadă în retragerea grabnică a oștirii rusești din Moldova o armată învingătoare. Ómenii bétrâni, care au văduț pe atunci armata lui Kutusof, povestesc că de mersurile forțate bieții soldați cădeau în șanțurile drumurilor de țară și pe paveana de lemn a Iașilor și cu totă cumplita grabă, i-a trebuit patru luni ca să ajungă în fața aripei drepte a armiei Impăratului francez; în fața corpului auxiliar de 34,000 de austriaci de sub generalul Schwarzenberg.

Noi am spus-o încă în cei dintâiu articoli, că Anglia au stăruit pentru încheierea acestei păci că ea asilit pe Sultan s'o iscălescă. O flotă engleză era în Bosfor care a silit pe Turci de a nu se folosi de cumplita poziție în care se afla Rusia atunci. Dar nici influența engleză n'ar fi fost în stare de-a cuceri Rusiei o provincie, dacă nu era angajată o altă armă, rubla rusescă și trădarea dragomanului Moruzi.

În ori-ce cas sciind că adevărata putere, care a silit pe Turci să încheie pace, e Anglia și nu Rusia, trebuie să admitem, că diplomații englezi erau în deplină cunoscință de cauză și că ei ne vor da sciințele cele mai axacte despre acésta — ciudată cucerire cu sabia.

Consulul general al Angliei de la București, W. Wilkinson, în cartea sa „Tablou istoric geografic și politic al Moldovei și Valachiei“, ne dá o descriere clară a acelei cesiuni, făcute în împregiurări atât de nefavorabile Rusiei. Ietă acea relațiune:

Galib-Efendi, care după schimbările mari întemplate la Constantinople, reluase funcțiunile de ministru al afacerilor străine, a fost principalul plenipotențiar la București în anii 1811 și 1812; însă prințul grec Dimitrie Moruzi, dragoman al statului, era față la negociațiuni, au dat direcție celei mai mari părți a lor și era în realitate revestit cu forțe întinse puteri. Ca și cei doi frați ai săi, el fusese cu nestrămutare atașat de partidul ruseșc de la începutul carierei sale politice; și speranța, ce-o concepușe, de a fi înălțat la domnia unuia din cele două principate, cel mai mare obiect al ambițiunii sale, i părea forțe întemeiată după restabilirea păcii. Caracterul său public, serviciile la congres, spriginul Rusiei, erau într'adevăr considerațiuni, care păreau a face sigură numirea lui.

Cesiunea Valachiei și a Moldovei nu putea în nici un fel să între în vederile sale și el o combătă cu energie și succes; dar, făcând Porții un serviciu atât de important, era necesar, ca pe de altă parte, să deie Rusiei o probă de atașamentul seu. Dacă el ar fi insistat să se restituie cele două principate în întregul lor (restitution intégrale), plenipotențiarul ruseșc ar fi consimțit fără nici o îndoială, căci aveau ordin a grăbi încheierea păcii, și de a o subscrie sub ori-ce condiție, care nu s'ar fi întins dincolo de acésta restituțiune. Dar Moruzi,

care avea cunoscință perfectă despre aceste dispozițiuni, au hotărît definitiv condițiunile tratatului, cedând Rusiei cea mai frumoasă parte a Moldovei, care e situată între rurile Nistru și Prut și făcând ast-fel pentru viitor din acest din urmă riu, linia de demarcațiune a frontierelor rusești.

Agenții vigilenți ai lui Buonaparte la Constantinople, nu pregetară de a face cunoscută purtarea lui Moruzi. Când, după încheierea păcii, ei s'au văduț frustrați în speranța de-a determina pe Pórtă să continue războiul, au căutat să facă să cadă în disgrăție familia acestui prinț grec, pentru a puté cel puțin să hotărască pe guvernul otoman de a pune în capul principatelor persoane alese de densii. Ei l'arătară pe prințul Dimitrie că e trădător, căci fusese cumpărat (suborné) de Rusia pentru a-i servi interesele, în momentul, în care era în puterea sa de a obține condițiile cele mai avantajoșe.

Între acestea se începură ostilitățile între Franția și Rușia; și Pórtă, arătând rezoluția sa tare de-a remâne neutră, și nevoind să dea nici umbră de îndoială celor două puteri beligerante prin alegerea noilor hospodari, hotărî a o ficsa asupra a doi indiviđi a căror principii politice nu fusese nici odată în contact cu curțile străine (Scarlat Calimach pentru Moldova; Iancu Caragea pentru Valachia).

Dimitrie Moruzi, care se afla încă în Valachia cu Galib-Efendi, află noutatea acestor două numiri într'un moment, în care s'astepta de-a primi numirea sa. Tot-odată el fu informat în teină, că întorcându-se la Constantinople s'ar espune la cele mai mari pericole și i s'au dat statul de a se retrage într'un stat creștin. I s'a oferit un asil în Rusia cu o pensiune considerabilă din partea acestui guvern, însă, temându-se că fuga sa ar face pe guvernul otoman de a se resbuna asupra familiei sale, care rămăsese în puterea Turcilor, și în speranța de a justifica purtarea sa, pentru-că totă responsabilitatea afacerilor la congres, trebuia, proprie vorbind, să cadă asupra lui Galib-Efendi, el se determina de a însoți pe acest ministru până în capitală. El era departe de a presupune că, acest ministru turec, a cărui purtare fusese desaprobată, ștersese din spiritul Sultanului toate impresiile defavorabile, pe cari le-ar fi putut concepe în socotela lui, atribuind condițiile păcii, ce le subscrisesse, intrigilor și trădării lui Moruzi și că promise în consecință ordine secrete de a aresta pe acest prinț, îndată ce vor fi trecut amândoi Dunărea și a-l trimite prins marelui vizir, care avea încă cuartierul său general la Șumla.

Moruzi, încurajat din ce în ce mai mult de protestațiunile de amiciție a lui Galib-Efendi, părăsi București în luna lui Septembrie. Ajungând la Ruscuc a fost condus cu escortă la Șumla; dar abia intră în locuința marelui-vizir când mai mulți ceauși se aruncară asupra lui și-l tăiară în bucăți cu lovituri de sabie. Capul său a fost trimis la Constantinople, unde a fost espus trei zile la porțile seraiului împreună cu capul fratelui său Panaiot Moruzi, care, în absența lui Dimitrie suplinise postul (de dragoman) pe lângă Pórtă și a fost acusat de a fi complice la trădarea sa în contra imperiului otoman.

Ietă dar sfârșitul bine meritat al aceluia care a trădat Basarabia, pentru ca s'ajungă domn, povestită de un contemporan, de un consul general englez, care era la București în vremea tratărilor și fiind interesată chiar Anglia la încheierea acestei păci e sigur că trebuie să fi fost în cunoscință deplină despre toate firele, care se torceau și se țeseau la noi, pe socotela noastră.

Este óre cu puțință de-a admite că onórea marelui nostru vecin ar fi fost angajată în acésta... cucerire? posibil de-a dice astădi, cum că împăratul ar lua-o ca o insultă făcută lui, dacă acésta cestiune ar veni înaintea congresului? Am înțelege ca diaristica rusescă să vorbescă de interesul Rusiei de-a o recăpeta; atunci discuțiunea s'ar învéri pe un teren propriu și le-am opune asemenea arma intere-

sului. Dar a mesteca în totă afacerea numele celui mai puternic monarc, pe care ne-am obicinuit a-l crede generos și bun, întru cât privesce persoana sa, noi în simplitate noastră, credem că nu se cuvine.

Toate elementele morale în acésta afacere sânt în partea noastră. Dreptul nostru istoric, incapacitatea juridică a Turciei de-a înstrăina pământ românesc, trădarea unui dragoman al Porții, recăpătarea aceluia pământ printr'un tratat european semnat de șapte puteri și obligatoriu pentru ele, garantarea integrității actuale a României prin convenția ruso-română, ajutorul desinteresat ce l'am dat Rusiei în momente grele, toate acestea fac, ca partea morală și de drept să fie pe deplin în partea noastră.

Mai vine însă în partea noastră împregiurarea, că acel pământ nu l'am cucerit, n'am alungat pe nimenea de pe el, că e bucată din patria noastră străveche, este zestrea împărțitului și nenorocitului popor românesc.

Ni se scóte ochii cu binele ce l'am avut din partea Rușilor. Pentru a răspunde și la acésta ne ar trebuî să implem un volum întreg. Destul numai să pomenim, că alianța de la Lusc dintre Petru-cel-Mare și Dim. Cantemir ne-a costat domnia națională și un véc de înjosire și de miserie, — ier cea mai nouă alianță dintre Rusia și noi a început a aduna nouri grei de asupra noastră. Basarabia, mânăstirile închinat, mii de ómeni pierduți în bătălie, deci de milioane de lei aruncate în Dunăre, și în fine póte esistența poporului românesc pusă în joc, ietă, binele de care ni se cere a ne bucura și a fi mulțamitori.

Ce ni-se opune?

Interesul a 80 de milioane de ómeni față cu slabele noastre cinci milioane. Dar Temis e cu ochii legați spre a nu vedé părțile, ce se judecă înaintea ei — și în loc de cumpănă, în care să se cumpănescă deosebirea de greutate între 80 și 5 milioane, ea ar trebuî să ea cântarul. De brațul scurt sau prezent al cântarului ar atérna în greu Rusia, de brațul cel lung al unei istorii de 500 de ani atérna România cu drepturile sale străvechi și noué.

Înainte de a încheia, avem a impliní un act de grațitudine, nu pentru noi, asupra cărora nu pretindem ca să se reflecte meritul acestei lucrări ci pentru țară în genere, căreia puținii lucrători pe ogorul istoriei naționale, i oferă ađi mijloce de a se apéra.

Pentru vécul al XIV și al XV-lea am cercetat cu mult folos „Istoria critică a Românilor“ de d. B. P. Hajdeu și „Archiva istorică, a României“ editată de același, apoi „Beiträge zur Geschichte der Rumänen“ v. Eudoxius, Frhrn. v. Hurmuzaki; pentru vécul XVI-lea materialul cel mai prețios sânt capitulațiunile Domnilor Moldoveni cu Pórtă; pentru al XVII-lea textul cronicelor editate de d. Mihail Cogălniceanu, ier în privirea eparchiei Proilaviei „Cronica Hușilor“ de P. S. S. Părintele Melchisedec, episcopul Dunărei de jos; pentru al XVIII-lea aceiași colecție de cronici, cu deosebire însă cronică, tradusă după ordinul lui Grigorie Vodă în grecesce de un Amiras, în care e cuprins și textul autentic al inscrișului Tătarilor din Bugac, apoi colecțiunea de documente a lui Hurmuzachi vol. VII; pentru vécul al XIX în fine mai sus citata carte a consulului general englez Wilkinson. Asupra lui Amiras și Wilkinson ne-au atras atenția d. Al. Odobescu.

„Timpul.“

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român“.

Budapesta, 5 Aprilie 1878. Astădi rolul prim l'jocă cestiunea Basarabiei respective pretensiunea Rusiei și dreptul României asupra ei. Acésta che-

stie a mișcat mai mulți diplomați din culcușurile lor. Între aceștia cu deosebire pe cei din Rusia și România. — Sturza și Ghica, au parcurs Europa, au atins și Budapesta. — Și de și acesta din urmă în concertul cabinetelor are un loc mai secundar, conversările, spresionile, primirea diplomaților români, în capitala Ungariei au pus mai mult condeiul în mișcare. Alocuțiunea lui Ghica către deputațiunea română, a dat ansă spectatorilor din „P. Lloyd“ din 27 Martiu precum și refrângerilor aceluia în „Pesti Napló“ din 2 Aprile și „Pester Lloyd“ din 2 Aprile, — aducându-se la valoare istorică pretensiunea României asupra Basarabiei. Articlii acestia ce e drept și-au avut partea lor, ba ospitalitatea chiar în dieta Ungariei. Căci și ei au contribuit la nascerea interpelațiunii lui Banhidy.

Abia au ajuns numiții diplomați acasă, și dlu ministru președinte Brăteanu pornesce la Viena, sosesc în 30 Martiu de unde în 31 plecă către casă Ignatieff. Asupra activității vorbelor și isprăvilor ministrului Brătianu, este îndreptată acum atențiunea publică. Și câte le vorbesce, câte le face, cine le scie mai întâiu? Cine decât jurnaliștii... Ei intră preste tot locul chemați ori neinvitați. Firesce că și dlu Brătianu nu a putut fi cruțat de visita lor. În special a conferit cu corespondenții de la „Deutsche Zeitung“ și laboratorii de la „Extrablatt“. Anumit un corespondent de la „Extrablatt“ în 3 Martiu făcându-i visita, a avut onorea a auzi cuvinte neauzite și de interes față de complicațiunile prezente. Și fiindcă a fost „iertat omului“ a le publica, să ne fie și nouă iertat a le comunica.

Dl ministru Brătianu dise întră altele: România nu face politică esternă; ea a făcut destulă, pentru ca să pôtă ține pas cu trebile situațiunii sale interne, și cu puterile mari din vecinătate. Și dacă vom considera că România demult este espusă invasiunilor rusesci și turcesci, că a avut înaintea sa continue esplosiuni de foc din forturile turcilor, că desvoltării sale s'au pus în cale cele mai varii pedeci: tot omul va trebui să concedă, că acest stat în decursul scurtei sale autonomii a făcut destul, pentru ca să pôtă repara cele neglese, și că România nu e rămasă așa înderept, după cum se crede de comun. Politică sa este corespundătoare micimei ei și modestelor sale ingerințe. Și eu nu am ansă ca să tănuiesc ce-va, și sum gata ați răspunde întrebărilor“.

La întrebarea despre primirea la contele Andrassy dise ministrul: contele Andrassy, cred eu, este încercat cu prejudețele compatrioților sei, cari judecă foarte nedrept despre România; dar el este om drept și aceste preocupățiuni nu'l vor rețină ca prin sprinjalul seu să nu recunoscă pondul justelor dorințe a României. Ungurii conjecteză, că noi am avé aspirațiuni față cu împărăția lor. E lucru copilăresc a crede că nouă ni-ar fi venit când-va în minte, că vom pute străica acest regat puternic.

La cestiunea Basarabiei, dice corespondentul, care mai mult l'a mișcat a vorbit ministrul Brătianu, cu foc în ochi cu căldură și intimitate așa: „Modul cum cuprind puterile mari cauza Basarabiei, după părerea mea, este de tot greșit. După vederile lor cedarea Basarabiei este o întrebare de detaiu. A mea opinie se deosebesce esențial. Eu cred că cu cestiunea Basarabiei stă în strinsă legătură libertatea Dunărei. Cu învoirea la anecsiune, se ia dela România inspecțiunea preste gurile Dunărei. Dar pentru România cauza Basarabiei este vitală; ni se oferă Dobrugia un petec mocrilos, nefructifer: voința este ca se fim isoლატი. Nici când nu vom primi Do-

brugia. Firesce că noi nu ne putem apăra contra anecsiunii, dar vom protesta. Și sântem convinși că protestul nostru va afla resu-net la puterile cari au garantat întregitatea României. Între puterile neegali în tãrie nu se fac alianțele pre basa intereselor reciproce; cel mai slab ascultă de necesitate, se supune forței celor mai tari. Așa s'a întâmplat și la noi. Ne caută a suferi că: prin luarea Basarabiei, a acestui pãmânt, pe care l'am făcut avut și fructifer, să fim îngrădiți între trei puteri mari și împedecați în mișcarea noastră liberă.“ — Atât Dl. ministru Brătianu, — în Viena.

Dar BPeșta nu dorme. În dieta Ungariei de ieri și azi multă viață. La vorbirile lui Appony și Tisza, pre lângă gratulări celui dintăiu s'a auzit vii: „éljen Anglia.“ —

† Dr. Ioan Alexandru Lăpădat.

Nimic nu pôte fi pentru o națiune, ce se află încă în periodul reînvierii și consolidării sale, mai dureros, decât, când mörtea crudelă răresce șirul acelor puțini bărbați, cari și-au destinat viața lor pentru binele națiunii. Încă nu s'a aședat pãmântul pe mormântul fericitului Ioan Meșotă, și eată ierăși avem de a înregistra pierderea unei tinere dar harnice puteri. Dr. Ioan Lăpădat, profesor la gimnasiul român din Brașov, a încetat de a mai fi.

Ioan Alexandru Lăpădat, născut în comuna lângă Olt Glimboca din părinți țerani, și-a câștigat cunoscințele sale gimnasiale la gimnasiul de stat din Sibiu. Lipsit de acasă de mijlocele subsistenței, el a fost necesitat deja ca student a-și agonisi pãnea de tôte zilele și a se lupta cu necazurile zilnice. Cu tôte aceste I. Lăpădat a fost unul din cei mai eminenti scolarii ai gimnasiului de stat din Sibiu. La anul 1869 el absolvase gimnasiul. Avend cele mai bune recomandății, societatea „Transilvania“ din București, i conferi un stipendiu anual de 200 galbini și înzestrat cu acesta el a plecat la Paris pentru a cerceta universitatea. Timpul resboinic și amenințarea Parisului de către oștea germână a cauzat închiderea universității și Ioan Lăpădat a fost nevoit a pãrăsi Parisul și a se muta dinpreună cu mai mulți colegi ai sei la universitatea din Bruxela, unde fu promovat de universitatea de acolo la gradul de doctor în litere. La anul 1872 el fu ales de profesor la gimnasiul român din Brașov.

În tot decursul vieții sale Ioan Lăpădat a desvoltat o activitate neobosită. Fiind încă la gimnasiu el a publicat unele poesiore și broșura sa edată la a. 1872 „Încercări literare“ conține o colecțiune din cele mai bune poesii ale sale, compuse încă pe timpul, când se aflase la gimnasiu și la universitate. Un zel nestimpărat îl împingea a lucra și a se face folositor națiunii sale. Cu mare bucurie primise el a fi prim colaborator la fôia „Orientul latin“, ce apãruse în Brașov. Afară de beletristică a fost poporul țeran și învățământul teme sale de predilecțiune. Colônele „Orientului latin“ conțin un lung șir de articoli, eșiți din pãna lui deprinsă, despre aceste teme importante și dove-desce că I. Lăpădat a împreunat în sine cu zelul neobosit și capabilitatea de a lucra. Unii articoli și foisôre publicate în Orientul latin, Lăpădat le-a păstrat literaturii prin broșura sa „Asupra situațiunii“ edată la a. 1877. Nu cu mult înaintea bôlei sale vedem pe I. Lăpădat ca redactor al foiei beletristice „Albina Carpaților“. Este un adevăr mai presus de ori ce îndoială, că Români nici dincoci nici dincolo de Carpați, n'au avut încă o fôe beletristică, care

atât în formă cât și în cuprins să corespundă astfel, ca „Albina Carpaților.“ I. Lăpădat a ajuns cu „Albina Carpaților“ pe adevăratul teren al activității sale literare și pierderea ce o suferă fôia în deosebi și jurnalistica în deobște este astăzi ireparabilă.

Prim mörtea lui I. Lăpădat națiunea a pierdut un zelos luptător, scôla un brav profesor și jurnalistica o pãnă desteră.

Preliminariile Tractatului de Pace.

(Urmare).

Art. XI. Musulmanii și alți proprietari cari vor voi a locui afară din principat, vor pute pastra proprietatea lor imobilă, dându alora sau în arendă sau în administrare. Comisiunea turco-bulgară va resida în centrele populațiunii sub privilegheea comisariilor ruși, pentru a decide cu puterea suverană în decurs de doi ani, cestiunile relative la proprietăți între locuitorii musulmani cu alte naționalități.

Tot ast fel de comisiuni vor fi însărcinate de a regula în timp de doi ani, tôte afacerile asupra modului de disfacere, esploatare sau întrebuițare în comptul înaltei Porți, relativ la bunurile Statului și a fondațiunilor piöse (Vakouf). La sfârșitul termenului sus menționat, de doi ani, ori ce proprietate care nu au fost reclamată se va vinde în licitație publică, și produsul se va întrebuița pentru întreținerea vèduvelor și a orfanilor, a victemelor evenimentelor din urmă.

Locuitorii principatului Bulgariei, cari vor călători sau vor sta în celelalte părți ale imperiului Otoman, vor fi supuși legilor și autorităților Ottomane.

Art. XII. Tôte fortărețele de pe Dunăre vor fi derimate și pentru viitor nu vor mai fi fortete pe malurile acestui riu, nici bastimente de rebel nu vor staționa în apele principatelor române, serbe și bulgare, cu excepțiune de bastimente staționare și aceluia de construcțiune ușore, pentru a face serviciul polițienesc și acel al vamei.

Driturile, îndatoririle și prerogativele comisiunii internaționale la Dunărea de jos vor rămâne neatınse.

Art. XIII. Înalta Pörtă ia asupra restabilirea navigațiunii în Sulina și despăgubirea persôneler particulare a căror bunuri ar fi suferit din cauza resbelului prin intreruperea navigațiunii pe Dunăre, alocând o sumă de 500,000 franci, pe lângă aceea ce dătoresce comisiunii dunărene.

Art. XIV. În Bosnia și Herzegovina se vor introduce imediat acele modifițiuni a propunerilor europene, care au fost propuse plenipotențarilor otomani în întâia ședință a conferinței de la Constantinople, și care se vor hotărî în de comună înțelegere între înalta Pörtă, guvernul rus și cel Austro Ungar. Plata rămășițelor nu se va cere, și veniturile curente a acestor provincie până la 1 Martie 1880 vor fi întrebuițate exclusiv pentru a despăgubi familiile aceluia refugiați și a aceluia locuitori cari au fost victimele evenimentelor din urmă, fără deosebire de rasă și religie, precum și de a face față necesităților locale ale țării.

Suma care este a se vãrsa după acest termen în fie care an către guvernul central, se va fisa în urma unei înțelegeri comune între Turcia, Rusia și Austro-Ungaria.

Art. XV. Înalta Pörtă se îndătoresce de a aplica consciincios pe insula Creta regulamentul organic de la 1868, fiind compt de dorințele deja manifestate de populațiunea indigenă.

Un asemenea regulament se va aplica cerințelor locale în Epir, Thesalia și în celelalte părți ale imperiului otoman din Europa, pentru care nu s'au prevèdut o organizațiune specială prin prezentul document.

Comisiuni speciale, în care elementul indigen va fi reprezentat într'un mod numeros vor fi însărcinate în fie care provincie cu elaborarea detaliurilor al noului regulament. Sumarii acestor lucrări va fi supus esaminării înaltei Porți, care va consulta pe guvernul imperial rus, înainte de a se pune în execuțiune.

Art. XVI. Fiind că evacuarea de că-

tră trupele ruse a teritoriului armean, care va fi redat Turciei, se nu deie ocaziune la complicațiuni periculoșe pentru ambele țeri; Înalta Pörtă se obligă de a introduce imediat acele îmbunătățiri și reforme cerute de interesele locale în provinciile armenie pentru a asigura pe armeni contra încălcărilor Kurzilor și Cerkezilor.

Art. XVII. Plină și nerestrinsă amnestie se acordă de înalta Pörtă tuturilor supușilor otomani, care s'ar fi compromisat în evenimentele din urmă, și tôte din această cauză, închise sau esilate persône, vor fi puse imediat în libertate.

(Va urma).

Procesul „Arborosa“.

(Correspondență originală a „Tel. Rom.“)

Cernăuți, ultima Faur 1878.

(Continuare din nr. 27.)

Dar să concedem*), că cuvântul „detrunchiat“ ar involve conceptul violinței și ar exprima întră adevăr o desaprobare a anecsiunii Bucovinei. Să concedem apoi, că nici aceea, nu altereză nimica, că anecsiunea această s'a întâmplat încă înainte de o sută de ani: dară atunci ar pute fi espresiunea respectivă o desaprobare numai a aceluia act; ar fi această o provocare spre ură și despreț contra legământului unității de stat? Pôte ôre cine-va să afle întră întrebuițarea unui singur cuvânt, singure espresiuni o provocare contra unității de stat, mai ales, dacă espresiunea nu e și destul de bine înțelășă? Eu merg pré departe, pentru că am cedat colegului meu, condensorului Dr. Atlas, să deslușască partea strêns juridică a acușațiunii. Cred că am demonstrat în destul, că întręga afacere de față e forțată pe tăișul unui unic cuvânt. Și cuvântul acela cuprinde el în sine o crimă? Ôrecând un jurist ingenios a đis: „adă'mi un unic cuvânt scris, și eu te duc la spânzurătoare“. Aceștia a valorat ôrecând; acele timpuri însă sânt, mulțămită lui Dđeu, demult trecute, când pentru un unic cuvânt neprecugetat se țineau ômenii în temnițe cu anii. Trecute sânt, đic, acele timpuri, noi însă ne bucurăm astăzi de o legislatură luminată, de judecătoria independentă, și mă bucur pré mult, că decisiunea prezentei acușări e încredințată unui juriu ales din popor.

Eu nu conced ce a spus dl. procuror, că adecă la spedarea telegramei și adresei ar fi participat toți acușății; nu conced, pentru că nu e adevărat aceea ce dl. procuror afirmă.

Dar de ar fi și așa, eu 'mi pot forte bine închipui, cum se efeptuiră acele scrisori (Aici descrie defensorul Dr. Rott în mod umoristic, cum veniră acușății la spedarea telegramei și la cuvântul „detrunchiat“ și apoi continuă). Și pentru atâta, acușare de crima turburării liniștei publice! — Pentru atâta se întemnițară acușății, și se ținură 11 săptămâni! — Pentru atâta se însceneză o pertractare de căpeteniă! Pentru atâta, în fine, să fie nisce studinți și condemnați la pedepsă; nisce studinți cari întregul lor viitoriu îl au încă înaintea lor!

Spre a-i îndrepta?

Nu! ci spre a le nimici esistența, a li cătrăni inima și prin această a-i face nisce cetățeni răi!

Avut'am noi însă numai decât nevoie de un proces politic în Bucovina, în această țară adecă, unde până acum la așa ce-va nime încă nici n'a gândit! — Trebuiam numai decât, să ajungem a vedé acest spectacol, ca să đică cine-va: și acolo deja nu-i curat, și a venit până la atâta, că trebui să se facă areștări din cauza jignirii linisței publice!

Am cetit nu demult, că Italianii în Triesta, cari, cum se pare, și ei au simpatii pentru națiunea lor — că

*) Continuare din cuvântarea apărătorului Dr. Rot.

densii dic, au arangiat în catedrala de acolo un păstas solemn pentru repausatul rege Victor Emanuil. Și Triesteni n'au avut încătrău! au trebuit să le sufere. Locotenentul împărătesc, fostul nostru președinte al țerei Brul: Pino: a mers și el la biserică și a participat la acea solemnitate. Tot așa înainte de câte-va zile studenții din Graț din cauza repausării numelui rege, au trimis telegrame de condolență: Și ce li s'a întâmplat? Ei fură condamnați de poliție cu 48 de ore arest. Și apoi aceste toate priviau pre un Victor Emanuil, carele, după cum se scie, este întemeiatorul unității italiice? și afară de acesta mai privesce și un eveniment, carele se întâmplă nu înainte de o sută de ani, ci în timpul cel mai recent. Mai sânt apoi acolo încă și cu totul alte împrejurări, de cum sunt acele aici la noi; pentru că acolo procese politice se află la ordinea zilei; pentru că acolo întru adevăr e existența unei partide, care urmărește tendența anecisionistice este probabilă. Și totuși nu s'a considerat astfel, ca să merite o acțiune în contra acelor fapte; tot așa, cum nu s'a tentat perchisițiune în sciutul cas, întâmplat ce-va mai nainte cu expedițiunea Cechilor la Moscova, unde cu bună semnă alte lucruri s'au vorbit decum sânt acele din telegrama din chestiune!

Domnilor Jurați! Dacă se pușcă în vrăbii cu tunuri, cu bună semnă, chiar și nimerindu-se vrabia, mai mult se dănuiește decât se folosește (semne de aprobățiune în public). Austria este dără mult mai puternică, decât ar pute să fiă grijă, că atari estravaganțe i-ar pute ei strica. În privința aceste s'ar pute într'adevăr dice: „Dragă patriă poți fi cinstită!” acești câți-va tineri seminariști nu vor telegrafa din tine nimica; și nici aci și nici în alt loc în Bucovina nu se află material, carele ar fi să-i mai dee dlui procuror când-va ansă, a intenta procese publice“.

(Va urma.)

Varietăți.

* (Brateanu în Viena) Ministrul president român domnul Bratian fiind în Viena a conferit cu contele Andrassy, cu ministrul de finanțe baronul Hoffman, cu ambasadorul rusesc de Nowikoff, cu ambasadorul italian contele Robilant, cu ambasadorul turcesc Essad Bey și cu presidentul senatului montenegrin Petco Petrovics. Contele Andrassy a făcut ministrului president în hotel o contravisită și a petrecut cu densus preste o oră. Domnul Bratianu și-a făcut visita și presidentului la tribunalul suprem cavalier de Schmerling. Mercuri 3 Aprilie după amăzi ministrul-president fu primit de archiducele Rainer. Reintors la hotel domnul Bratianu a avut o convorbire preste o oră cu ambasadorul italian contele Robilant. Și ambasadorul francez Marquis de Voguê a vizitat pe domnul Bratianu.

(Necrolog). Ioan A Lăpădat profesor gimnazial în Brașov și redactor al „Albinei Carpaților“ a repusat sâmbătă la 12 ore ziua. Însemnătatea acestei perderi simțite pentru români este aprețiată la alt loc. Fieți țerena ușor!

* (Șahul Persiei), care s'a hotărât a mai veni odată la Europa, va sosi pe la mijlocul lunei lui Maiu la Viena.

PARTEA SCIENTIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Caracterul confesional al școlilor.

(Reprivere istorică.)

(Urmare.)

Armonia între supremul inspector școlar confesional și între organul

guvernului, mult a contribuit pentru promovarea învățământului la noi Românii greco-orientali. Unde mijlocele morale nu erau de ajuns pentru a îndemna la înființarea de școle, acolo întrevenia în mod binefăcător autoritatea statului. Reprezentantele guvernului — consilierul de școlă — pentru confesiunea noastră bucurându-se de aceeași încredere și la capul bisericii noastre prin visitațiunile sale școlare în comune — îndeplinea serviciul bilateral, raportând despre starea învățământului confesional atât supremului inspector confesional de școlă — așa dară Episcopul nostru — cât și guvernului țerii: Așezarea de învățători, cari se bucurau de multe scutițe după legea generală pentru învățători, întocmirea și introducerea cărților școlare era un drept nedisputat al supremului inspector confesional de școlă. Adevărat că s'au întâmplat unele conflicte între ministrul de culte și între inspectorul nostru suprem de școlă și anume că ministrul de culte, fiind ultramontan mare, a cercat să jignescă în câte-va casuri dreptul bisericii noastre asigurat prin legea comună; înse tot-deuna a fost paralisat prin episcopul nostru, marele Andreiu, care era foarte gelos de dreptul bisericii, care mai înainte nu fusese băgată în samă.

Ordinațiunile regimului de stat, cari ating mai de aproape regularea școlilor noastre în timpul absolutismului dintre anii 1850—1869 sunt următoarele:

1. Din principiile fundamentale pentru organizarea învățământului în Transilvania îndată după încetarea revoluțiunii din a. 1848 estragem următoarele:

a) Statul are dreptul de supra inspectiune preste școle; învățământul este deobligatoriu.

b) Insiutele de învățământ pot fi publice sau private. Cele publice pot fi de stat, cari servesc ca modele sau ale bisericilor comunităților sau ale altor corporațiuni, dacă corespund receriințelor legii. Despre școlele private și anumit despre învățământul din ele statul se interesază numai încât să nu se vateme prin ele ordinea publică.

c) Școlă poporală servește pentru educarea tinerimii; de aceea învățământul religiunii este cel mai însemnat; deci școlă poporală trebuie să stea în strinsă legătură cu biserica; spre scopul acesta trebuie tractată precum se poate ca traba comunităților bisericesci. Este de dorit însă, ca ea să se privească și ca traba comunei politice, ceea ce se va putea face fără greutate, unde comunitatea bisericescă coincide cu comunitatea politică. In comunitățile cu mai multe confesiuni, confesiunile singurate și susțin școlă; comuna politică se amestecă numai încât privesce dotarea școlilor, ér celelalte afaceri ale școlii le lasă sub grija comunității bisericesci. Ingrjierea privegherea și sporul învățământului în școlele poporale este afacerea comună a statului și a bisericii. Ele se îndeplinesc prin conlucrarea armonică a organelor statului cu ale bisericii.

d) După proporțiunea deosebitorilor naționalități școlile astfel să se înlocuescă, ca să corespundă trebuințelor și individualității singuratecelor naționalități. Invețământul în școlă poporală să se predea dară în limba maternă a fiecărui școlar afară dacă la un loc sau altul amestecarea naționalităților ar fi așa de mare încât să fie aceea imposibil.

Asemeneze cine-va principiile aceste de lege cu legea școlară de astăzi!

2. Ordinațiunea guvernială din 22 Martiu 1854 Nr. 5548/727 îndreptată cătră consistoriul nostru cuprinde următoarele:

Maiestatea Sea c. r. apostolică prin decisu pre înalt din 6 Ianuarie 1853 s'a îndurat pre prațios, ca în

Transilvania școlele poporale să se înființeze și susțină pe spesele comunelor, tot de odată și-a exprimat prea înalta sa voiă, exceptionalmente a se da din când în când pentru Români din casa statului ajutóre interinale încât și unde se va ivi nesesitate neapărăată.

Pe temeiul aceste dicisiuni pre înalte la înființarea școlilor poporale și la dotarea învețătorilor fără excepțiune trebuie să se aibă în vedere, că școlele poporale trebuie înființate și susținute pe spesele comunelor. Unde este necesitate a înființa astfel de școlă sau a îmbunătăți dotațiunea învețătorilor, greutatele aceste trebuie purtate din mijlocele comunale. De aceea înainte de toate este de lipsă a intra cu comuna în pertractare amicabilă și încât comuna, având mijloce, nu ar voi a purta cheltuelile de lipsă fie din naturale fie cu bani — să se facă ațtare. Numai în acele casuri excepționale, unde se va documenta sărăcia unei comune ce întrégă sau în parte e compusă din Români se pôte face propunere, fără privire la confesiunea Românilor, pentru un ajutor interimal din cassa statului.

Pe cât se vede din acesta pré înaltă otărire, Pré înalțul nostru monarch au fost totdeuna aplicat a ridica pre Români prin școlă la o sörte mai bună. Dacă luăm însă în privire că binevoitórele intențiuni ale monarchului nostru se paralisau prin alți reuvoitori ai națiunii române, și în specie ai Românilor greco-orientali, — să nu ne mirăm dacă înființarea și susținerea pe spesele statului a unei școlă reale române în Abrud, promisē tot pe acest timp, nu s'a întâmplat până în ziua de astăzi.

3. Ordinațiunea locoțiinței din 13 Maiu 1857. Nr. 6813, prin care se îndatorază a se ține școlă érna și véra și a se pedepsi lenevirile de școlă.

4. Ordinațiunea locoțiinței din 13 Octomvre 1857 Nr. 11553, prin care spre evitarea colisiunilor, se determină mai de aproape sfera de activitate a oficiilor bisericesci și politice. De partea internă a școlilor au a se ingriji organele bisericesci, ér de partea esternă cele politice; améndoue însă să lucre în conțelegere și armoniă; se regulază aședarea de învețători, ridicarea de edificii școlare și dotarea școlilor, purtarea evidenții școlare etc.

5. Ordinațiunea din 25 Octomvre 1858 Nr. 21019 prin care școlele poporale se privesc ca traba bisericii și de aceea, cu provocare la decisiunea împărătescă din 6 Ianuarie 1853, școlele trebuie susținute prin averea comunelor bisericesci — precum și prin segregarea din pământul comunal a unor locuri pe séma școlii, din averea alodială etc.

6. Ordinațiunea locoțiinței din 16 Noemvre 1858 Nr. 17656 pentru înființarea grădinilor de școlă.

7. Ordinațiunea locoțiinței din 5 Ianuarie 1859 Nr. 30561, prin care învețătorii cu decret se scutesc dela serviciul militar.

(Va urma.)

Bursa de Viena

din 27 Martiu (8 Aprilie) 1878.

Argent	106 15
Galbin	5 70
Napoleon d'aur (poli)	9 71

Economic.

Sibiui, 5 Aprilie n. Pro hectolitru: Grâu fl. 9.10—10.10; Grâu seacăre, fl. 7.90—8.70; Săcară, fl. 6.70—7; Orz fl. 6.—; Ovės fl. 3—3.40; Cucuruz fl. 6.40—7; Mălain fl. 7; Cartofi fl. 2.50—3; Semēnță de cânepă fl. 9—10; Mazere fl. 9.50; Linte fl. 13.—; Fasole fl. 8.50; Făină fl. 7.50; Slănină (clisă, lard) pro 50 chilo fl. 35.—; Unsöre de porc fl. 30.—; Luminări de sėu pro 50 chilo fl. 30.—; Sėu de luminări fl. 26.—; Săpun fl. 22.—; Fėn pro 50 chilo fl. 90—1.10; Cănepă fl. 28—30; Lemne vřrtöse de foc pro metrul cubic fl. 3.20; Spirt pro grad 52½—75 cr.; pro chilo: carne de vită 30—38 cr.; Carne de vițel 40—44 cr.; Carne de porc 40—44 cr.; ōue, 10 de 20 cr.

Estras din fōia oficială „Budapesti Kōzlōny.“

Licitațiuni: în 6 Maiu imobil. lui Teodor Săulian în Bandul-Cămpiei (tribun. Murēș-Oșorheiu); în 7 Maiu și 7 Iunie imobil. dnei George și a lui Ludovic Fenyő în Turda (tribun.); în 8 Maiu și Iunie imobil. lui Adolf Stoffel și soției sale în Sibiiu (tribun.); în 2 Maiu și 1 Iunie imobil. rēposat. Enric Kōlsch în Becicherecul Mare (oficiul cărțil. fund.); în 16 Aprilie și 16 Maiu imobil. lui Iosif Miletits în Vërșeș (oficiul cărțil. fund.)

CONCURS.

Devenind postul de învețătoriu întâiu la școlă elementară română a comunei Bozovicu vacant, se escrie concurs cu termin de 4 săptămâni dela 1-a publicare.

Competințele sânt:

Un salariu anual de 300 fl. v. a. care se solvesc din casa comunală anticipative în rate lunare, 6 orgii de lemne și quartir în natură cu grădină de legume.

Doritorii de a ocupa acest post au să documenteze hărnicia lor printr'un testimoniu de maturitate pentru oficiul învețătoresc și cu altul despre cualificațiunea lor de învețătoriu, éra la lipsa acestuia se obligă a și'l căștiga într'un termin de un an.

Limba propunerei e cea română, cei cari vor documenta cunoscința limbei magiare și germâne vor fi preferiți.

Competenții au să fie români de religiunea gr. or. și vor fi obligați a conduce ca cântăreți și cântarea în biserica gr. or. de aici și a se supune la toate serviciile bisericesci.

Petițiunile astfel instruate au să se adreseze și trimită oficiului comunal din Bozovicu.

Bozovicu, în 24 Martiu 1878.

Primariul comunal și președinte al comitetului școlar.

3—3

Petru Pislea.

Nr. 37—1878.

EDICT.

Simeon Cocoș legiuit bărbat al Martei Russu de la Șiomărtin, carele cu necredință și-a părăsit socia aproape de 7 ani, fără a se sci locul ubicațiunei lui, — se citeză prin acesta a se presenta înaintea scrisurii lui scaun protopopesc în termin de un an și o și pentru că la din contră procesul divorțial intentat asupra se va pertracta și decide și în absența lui.

Nocrich, 18 Februaru, 1878.

Scaunul protopopesc gr. or. Nocrich-Cincu-mare.

G. Maier m. p.

2—3

adm. ppsc.

Nr. 122.

EDICT.

Maria născută Ioan Cojocariu din Brașov a părăsit cu necredință de la 1 Ianuaru 1875. pe legiuitul ei bărbat Nicolau Harmăneanu tot din Brașov fără de a se sci locul unde se află, este prin acesta citată, ca în termin de un an și o și să se presenteze înaintea scrisurii for matrimonial, căci la din contră și în absența ei se va pertracta și decide procesul divorțial intentat asupra de sociul ei.

Brașov, 3 Martie 1878.

Forul matrimonial gr. or. al tractului I. al Brașovului.

Iosif Bărac m. p.

2—3

protopresb.

Anunțiu.

Din cauza călătoriei se vënd effin în piața mare Nr. 3 etag. I diverse mobile servituri de porcelan și alte unelte de casă. Lucrurile cari nu se vor pute vinde mai nainte se vor licita în 12 și 16 Aprile.